

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

_____

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність

6.040104. Географія

(шифр, назва спеціальності)

спеціалізація

Географія

(шифр, назва спеціалізації)

факультет

геології, географії, рекреації і туризму

2016 / 2017 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

“ _____ ” _____ 2016 року, протокол №__

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Прасул Ю.І., к. геогр. н., доцент кафедри фізичної географії та картографії

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії

Протокол від “ _____ ” _____ 2016 року №__

Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

_____

(підпис)

(Черваньов І. Г.)
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від “ _____ ” _____ 2016 року №__

Голова методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

_____

(підпис)

Жемеров О.О.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Рекреаційна географія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.040104 Географія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування базових знань в галузі рекреаційної географії, опанування практичних умінь оцінки рекреаційних територій, дослідження міжнародних напрямків рекреаційних потоків.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є засвоєння студентами основних понять та термінів, змісту і теорії рекреаційної географії, основ оцінки рекреаційних ресурсів та територій, отримання навичок рекреаційного дослідження територій, проведення робіт рекреаційного аналізу місцевості з використанням класичних методів та сучасного програмного забезпечення, оволодіння загальними принципами дослідження макрорегіональних територіально-рекреаційних систем.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни Рекреаційна географія	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
24 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання. Згідно до вимог освітньої програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Сформовані компетентності: 3.ПФ.Е.06.ЗР.О.02 Вміти визначати, передбачати та моделювати зміни характеристик природного середовища під впливом різних типів господарської діяльності; 3.ПФ.Д.05.ЗР.Р.02 Володіти методами і прийомами аналізу, якісної і кількісної оцінки генезису, еволюції і тенденції розвитку об'єктів та явищ навколишнього середовища; 3.ПФ.Д.05.ПР.О.01 Використовуючи дані про розподіл основних фізико-географічних характеристик вміти аналізувати і оцінювати вплив географічних властивостей регіону на характер та оптимальність природокористування; 1.ПФ.Е.02.ЗР.Н.02 Використовуючи знання природничо-наукових, фахових та спеціальних дисциплін орієнтуватися у основних теоретико-методологічних проблемах географії та вміти обґрунтовувати вибір оптимальних параметрів дослідження.

Знання: основні поняття рекреаційної географії як наукового напряму сучасної географії, рекреаційні ресурси, рекреаційний потенціал, основні принципи рекреаційного

освоєння природного та історичного надбання, рекреаційне районування та районоутворення, поняття про територіальну рекреаційну систему (ТРС), основні властивості і типологія ТРС, динаміка її підсистем, оцінка різних типів рекреаційних ресурсів, рекреаційного потенціалу, поняття рекреаційного природокористування та охорони природи, особливості і тенденції географії міжнародних рекреаційних потоків, ТРС Європи, Азії, Північної Америки, Південної Америки, Африки, Австралії, рекреаційний потенціал регіонів світу.

Уміння: оцінювати та аналізувати природний, природно-антропогенний, історико-культурний рекреаційний потенціал території щодо здійснення того чи іншого виду рекреації, виявляти особливості, причини, фактори та методи рекреаційного районоутворення та районування, виявляти особливості та характерні риси територіальних рекреаційних комплексів Європи, Азії, Північної та Південної Америки, Африки та Австралії, виявляти основні міжнародні рекреаційні потоки.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні поняття рекреаційної географії

Тема 1. Рекреація та вільний час.

Рекреаційна географія як науковий міждисциплінарний напрям сучасної географії. Виникнення і розвиток рекреаційної географії. Рекреаційна географія як фундаментальна і прикладна дисципліна. Місце рекреаційної географії у системі наук. Предмет і методи дослідження рекреаційної географії. Напрямки рекреаційно-географічних досліджень. Провідні наукові школи з даного напрямку. Основні поняття рекреаційної географії. Рекреація, сучасна рекреаційна діяльність. Аналіз значення рекреації. Рекреація як атрибут людської діяльності. Причини феномена рекреації. Основні форми рекреації – туризм, лікування, відпочинок. Їх характерні риси, співвідношення і взаємозалежність. Просторові стандарти рекреації. Типи рекреації на підставі критерію повторюваності рекреаційної діяльності. Характеристика кожного типу рекреаційної діяльності. Суспільні функції рекреаційної діяльності (медично-біологічні, соціально-культурні, економічні та ін.). Вільний час і його використання. Структура вільного часу. Рекреаційні потреби. Попит на рекреаційну діяльність. Рекреаційні заняття. Види рекреаційних занять.

Тема 2. Рекреаційні ресурси.

Рекреаційні ресурси, рекреаційний потенціал. Підходи до класифікації рекреаційних ресурсів. Природні рекреаційні ресурси. Кліматичні рекреаційні ресурси. Гідромінеральні і унікальні природні лікувальні ресурси. Території регламентованого рекреаційного використання. Історико-культурний потенціал. Архітектурні пам'ятки. Археологічні пам'ятки. Етнографічні пам'ятки. Народні промисли. Наукові і технічні комплекси і споруди. Основні принципи рекреаційного освоєння природного та історичного надбання. Рекреаційне природокористування як раціональне використання природних багатств для задоволення рекреаційних потреб людини.

Розділ 2. Територіальні рекреаційні системи

Тема 1. Рекреаційна оцінка території

Оцінка різних типів природних рекреаційних ресурсів (кліматичних, водних, лісових, територіальних тощо), природно-антропогенних та історико-культурних рекреаційних ресурсів, рекреаційного потенціалу. Рекреаційна оцінка ландшафтів. Оцінка естетичної привабливості ПТК. Картографічні матеріали в рекреаційній оцінці території

Тема 2. Територіальна рекреаційна система

Поняття про територіальну рекреаційну систему (ТРС). ТРС як об'єкт вивчення рекреаційної географії. Фактори формування і розвитку ТРС та їх підсистем. Основні властивості ТРС. Типологія ТРС. Динамічність і еволюція ТРС, динаміка її підсистем. Зміни природних комплексів у ТРС. Поняття рекреаційного природокористування в ТРС. Стійкість до рекреаційних навантажень і рекреаційна ємність природно-територіальних

комплексів (ПТК). Оцінка стійкості ПТК та його окремих компонентів щодо антропогенного впливу.

Розділ 3. Характеристика регіональних територіально-рекреаційних систем

Тема 1. Міжнародна рекреація

ТРС Європи. ТРС Азії. ТРС Північної Америки. ТРС Південної Америки. ТРС Африки. ТРС Австралії з Океанією. Рекреаційний потенціал регіонів світу. Фактори, що впливають на розвиток сучасного міжнародного туризму. Особливості міжнародного туризму. Доходи від іноземного туризму в різних країнах світу.

Тема 2. Рекреаційні потоки.

Особливості і тенденції географії міжнародних рекреаційних потоків. Загальна характеристика туристичних потоків в розрізі рекреаційних регіонів світу: потужність, географія, структура і динаміка.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Розділ 1. Основні поняття рекреаційної географії													
Тема 1. Рекреація та вільний час	20	4	4			12	20	1					19
Тема 2. Рекреаційні ресурси	24	4	4			16	24	2		1			21
Разом за розділом 1	44	8	8			28	44	3		1			40
Розділ 2. Територіальні рекреаційні системи													
Тема 1. Рекреаційна оцінка територій	25	4	8			13	25	3		2			20
Тема 2. Територіальна рекреаційна система	14	4	2			8	14	1					13
Разом за розділом 2	39	8	10			21	39	4		2			33
Розділ 3. Характеристика регіональних територіально-рекреаційних систем													
Тема 1. Міжнародна рекреація	24	4	4			16	24	2		1			21
Тема 2. Рекреаційні потоки	13	4	2			7	13	1					12
Разом за розділом 3	37	8	6			23	37	3		1			33
Усього годин	120	24	24			72	120	10		4			106

4. Темі семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні терміни і поняття: розробка і порядок ведення термінологічного словничка з рекреаційної географії	2
2	Рекреація як феномен людського життя (обговорення)	2
3	Підходи до класифікації рекреаційних ресурсів: розробка структурної схеми	2
4	Інформаційна доступність потенційної рекреаційної території: характеристика наявної у вільному доступі інформації рекреаційної спрямованості	2

5	Оцінка рекреаційного потенціалу території: аналіз природних, природно-антропогенних, історико-культурних та інфраструктурних ресурсів	6
6	Просування рекреаційних продуктів ТРС	2
7	Практична доступність потенційної рекреаційної території для різних груп споживачів: оцінка можливостей формування рекреаційних потоків з різних районів	2
8	Рекреаційне районування світу: робота з контурною картою	2
9	Всесвітня спадщина ЮНЕСКО	2
10	Статистичні дані в рекреації: аналітичний огляд показників обсягів рекреаційної діяльності	2
Разом		24

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Рекреаційна географія як фундаментальна і прикладна дисципліна	1
2	Виникнення і розвиток рекреаційної географії	2
3	Провідні наукові школи з даного напрямку	2
4	Основні поняття рекреаційної географії	2
5	Просторові стандарти рекреації	1
6	Типи рекреації на підставі критерію повторюваності рекреаційної діяльності	1
7	Попит на рекреаційну діяльність	1
8	Рекреаційні заняття	2
9	Підходи до класифікації рекреаційних ресурсів	4
10	Природні рекреаційні ресурси	3
11	Території регламентованого рекреаційного використання	2
12	Історико-культурний потенціал	3
13	Наукові і технічні комплекси і споруди	2
14	Рекреаційне природокористування	2
15	Підходи до оцінки різних типів рекреаційних ресурсів	10
16	Рекреаційна оцінка ландшафтів	3
17	ТРС як об'єкт вивчення рекреаційної географії	3
18	Типологія ТРС	2
19	Поняття стійкості і рекреаційної ємності	3
20	Міжнародна рекреація	3
21	ТРС Європи	2
22	ТРС Азії	2
23	ТРС Північної Америки	2
24	ТРС Південної Америки	2
25	ТРС Африки	2
26	ТРС Австралії з Океанією	2
27	Особливості міжнародного туризму	1
28	Особливості географії міжнародних рекреаційних потоків	2
29	Тенденції міжнародних рекреаційних потоків	1
30	Загальна характеристика туристичних потоків	4
Разом		72

6. Індивідуальні завдання

Практичні роботи виконуються тільки за індивідуальними завданнями для кожного студента. Індивідуальні варіанти обираються студентами відповідно до території, з ресурсами якої вони доволі знайомі. Серед територій – адміністративні райони, адміністративні області, країни.

7. Методи контролю

Під час вивчення курсу «Рекреаційна географія» передбачені лекції (інформаційні, проблемні), самостійні і практичні роботи студентів (з навчальною та періодичною літературою, статистичним матеріалом, різноманітними картами та ін.), використання комп'ютерів, консультації. Самостійна робота студентів включає такі види занять із зазначених вище тем: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу, вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання, поглиблене вивчення літератури за заданою тематикою, пошук додаткової інформації, підготовка до практичних занять, систематизація вивченого матеріалу перед складанням поточного оцінювання тощо.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3						
T1	T2	T1	T2	T1	T2					
7	7	20	4	5	1	8+8		60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Базова література

1. Кускова А.С., Голубева В.Л., Одинцова Т.Н. Рекреационная география: Учебно-методический комплекс. – Саратов: изд-во Саратовского государственного технического университета, 2005. – 504 с.

2. Мироненко Н.С., Твердохлебов И.П. Рекреационная география. – М.: МГУ, 1981. – 207 с.

3. Николаенко Д.В. Рекреационная география: Учеб. пособие для студентов ВУЗов. – М.: ВОЛАДОС, 2001. – 279 с.

4. Стафійчук В.І. Рекреалогія: Навч. посібник. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264 с.

5. Прасул Ю.І., Діброва Л.В. Туристсько-рекреаційний потенціал території та його аналіз: Методичні рекомендації до практичної та самостійної роботи студентів. – Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2011. – 36 с.

6. Прасул Ю.І., Шумік Є.С. Природні рекреаційні ресурси світу: Методичні рекомендації до самостійної і практичної роботи студентів. – Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2011. – 50 с.

Допоміжна література

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України. – К.: ВПЦ «Київський ун-т», 2001. – 395 с.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії. – К.: Палітра, 1997. – 130 с.
3. Веденин Ю.А., Мирошниченко Н.Н. Оценка природных условий для организации отдыха // Известия АН СССР. Серия географическая. – 1969. - № 4.
4. Географические аспекты исследования рекреационных систем. – М.: МФГО, 1979. – 180 с.
5. География рекреационных систем СССР. – М.: Наука, 1980. – 219 с.
6. Игнатенко А.Н. Рекреационные территориальные системы: научные основы развития и функционирования: Учебное пособие. – К.: Черновицкий государственный университет, 1989. – 87 с.
7. Истомин В.И., Лагутенко Б.Т. Страны мира: справочник туроператора и туриста. – М.: Советский спорт, 2000. – 224 с.
8. Котляров Е.А. География туризма и отдыха. – М.: Мысль, 1978. – 238 с.
9. Николаенко Д.В., Николаенко Т.В. Введение в рекреационную географию. – Харьков: Международный славянский университет, 1998. – 193 с.
10. Олійник Я.Б., Степаненко А. В. Теоретичні основи туризмології: Навч. пос. для студентів. – К.: Ніка-центр, 2005. – 316 с.
11. Рекреационные ресурсы СССР. Проблемы рационального использования. – М.: Наука, 1990. – 168 с.
12. Теоретические основы рекреационной географии / Отв. ред. В.С. Преображенский. – М.: Наука, 1975. – 224 с.
13. Филиппович Л.С. Картографическое моделирование территориальных рекреационных систем. – М.: Наука, 1983. – 78 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Авторські розробки лекційних та практичних робіт, представлених на сайті кафедри фізичної географії та картографії
2. <http://www.tourism.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби туризму і курортів України
3. <http://tourlib.net/lib.htm> – Все о туризме: Туристическая библиотека
4. <http://ukr-tur.narod.ru/turizm/turizm.htm> – Туризм, рекреація, рекреалогія
5. <http://knigitut.net/> - Література з рекреації та туризму
6. <http://whc.unesco.org/> - Всесвітня спадщина ЮНЕСКО